

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI ZAMONAVIY KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH – DAVR TALABI

Sunnatov Zafar Ubaydullayevich

Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti, tadqiqotchi

Annotatsiya

Maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning nazariy-metodologik asoslari, uning mazmun-mohiyati, pedagogik shart-sharoitlari va samarali mexanizmlari, kompetensiyaviy yondashuv, integrativ va refleksiv yondashuvlar asosida pedagogik kadrlar tayyorlashning ustuvor yo‘nalishlari, ta’lim jarayonini raqamlashtirish, innovatsion texnologiyalardan foydalanish hamda amaliyotga yo‘naltirilgan ta’limning ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ta’lim, kasb, kompetensiya, pedagog, faoliyat, innovatsiya, raqamlar, pedagogika, refleksiya, yondashuv, integratsiya, samaradorlik, talaba, tayyorgarlik, shakllanish.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К СОВРЕМЕННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО- ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ — ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ

Суннатов Зафар Убайдуллаевич

Национальный педагогический университет Узбекистана имени Низами, исследователь

Аннотация

В статье научно обоснованы теоретико-методологические основы подготовки будущих учителей к современной профессионально-педагогической деятельности, ее содержание, педагогические условия и эффективные механизмы, компетентностный подход, приоритеты подготовки педагогических кадров на основе интегративного и рефлексивного подходов, цифровизация образовательного процесса, использование инновационных технологий и важность практико-ориентированное образование.

Ключевые слова: образование, профессия, компетентность, педагогика, деятельность, инновации, цифры, педагогика рефлексии, подход, интеграция, эффективность, студент, подготовка, формирование.

PREPARING FUTURE TEACHERS FOR MODERN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY — A DEMAND OF THE TIME

Sunnatov Zafar Ubaydullayevich

Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan, Researcher

Abstract

The article scientifically substantiates the theoretical and methodological foundations of preparing future teachers for modern professional and pedagogical activities, its content, pedagogical conditions and effective mechanisms, competency approach, priorities for training pedagogical personnel on the basis of integrative and reflexive approaches, digitization of the educational process, use of innovative technologies and the importance of practice-oriented education.

Keywords: education, profession, competence, pedagogy, activity, innovation, numbers, pedagogy, reflection, approach, integration, efficiency, student, preparation, formation.

Jahon ta’lim makonida kechayotgan transformatsiya jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning shakllanishi va bilimlar jamiyatining rivojlanishi pedagog kadrlarga bo‘lgan talabni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Zamonaviy o‘qituvchi — bu faqat bilim yetkazuvchi emas, balki ta’lim jarayonini loyihalashtiruvchi, innovatsiyalarni joriy etuvchi, o‘quvchining shaxsiy va intellektual salohiyatini rivojlantiruvchi mutaxassisdir.

Jahon miqyosida ta’lim tizimida kechayotgan tub islohotlar, globallashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda jamiyatning intellektual salohiyatiga bo‘lgan ehtiyojning ortib borishi zamonaviy o‘qituvchi shaxsiga qo‘yiladigan talablarni tubdan yangilamoqda. Bugungi kunda o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ta’lim jarayonini samarali tashkil etuvchi, innovatsion g‘oyalarni amalga oshiruvchi, o‘quvchining shaxsiy rivojlanishini ta’minlovchi, refleksiv va

kreativ fikrlay oladigan mutaxassis sifatida namoyon bo'lishi talab etilmoqda. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash muammosi pedagogika fanining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Zamonaviy ta'lim paradigmasi kompetensiyaviy yondashuvga asoslanib, o'qituvchining faqat nazariy bilimlarini emas, balki uning amaliy ko'nikmalari, ijtimoiy faolligi, kommunikativ madaniyati, axborot bilan ishlash qobiliyati va innovatsion faoliyatga tayyorligini ham qamrab oladi. Bu esa pedagog kadrlar tayyorlash tizimida an'anaviy yondashuvlardan voz kechib, ta'lim mazmuni, shakl va metodlarini zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi. Xususan, o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida integrativ yondashuv, fanlararo aloqadorlik, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim, raqamli pedagogika elementlari va refleksiv faoliyat mexanizmlarini joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [4].

Bo'lajak o'qituvchining kasbiy-pedagogik tayyorgarligi uning faqat bilim darajasi bilan emas, balki pedagogik faoliyatni samarali tashkil etishga qaratilgan shaxsiy va kasbiy kompetensiyalari bilan belgilanadi. Ushbu kompetensiyalar tarkibiga metodik mahorat, pedagogik muloqot madaniyati, ta'lim jarayonini loyihalashtirish qobiliyati, ta'limda innovatsion texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalari, shuningdek, o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirishga bo'lgan tayyorlik kiradi. Shu bois, pedagogik ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash, talabalarni real pedagogik vaziyatlarga tayyorlash, ularda mustaqil qaror qabul qilish va muammoli vaziyatlarni hal etish ko'nikmalarini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash muammosi pedagogika fanining strategik vazifalaridan biriga aylanmoqda. Ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligi o'qituvchining bilim, ko'nikma va malakalari bilan bir qatorda uning shaxsiy sifatleri, ijtimoiy faolligi va innovatsion fikrlash qobiliyatini ham rivojlantirishni talab etadi.

Metodologiya (Methods). Hozirgi sharoitda ta'lim tizimi raqamlashuv jarayoniga chuqur kirib bormoqda. Masofaviy ta'lim, onlayn platformalar, sun'iy intellekt elementlari, raqamli ta'lim resurslari kabi omillar o'qituvchidan yangi bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Demak, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda raqamli kompetentlikni rivojlantirish, axborot xavfsizligi, mediamadaniyat va raqamli pedagogika asoslarini chuqur o'zlashtirish muhim ahamiyatga ega. Bu esa, o'z navbatida, pedagogik ta'lim mazmunini modernizatsiya qilishni taqozo etadi [3].

Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayoni kompleks va tizimli o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lgan nazariy va empirik tadqiqot usullari majmuasi qo'llanildi.

Nazariy tahlil usuli orqali pedagogik ta'lim tizimida kasbiy tayyorgarlik muammosining ilmiy ishlanish darajasi, uning konseptual asoslari, zamonaviy pedagogik paradigmalar doirasidagi talqini o'rganildi. Mazkur tahlil jarayonida bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetensiyalar tizimi, uning tarkibiy komponentlari va rivojlanish mexanizmlari aniqlashtirildi. Qiyosiy tahlil usuli yordamida milliy va xalqaro pedagogik tajribalar o'zaro solishtirilib, ularning umumiy va farqli jihatlari, samarali tomonlari hamda milliy ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlari belgilandi [2].

Tizimli yondashuv tadqiqotning asosiy tamoyillaridan biri sifatida qo'llanilib, bo'lajak o'qituvchini tayyorlash jarayoni yaxlit pedagogik tizim sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu tizimning tarkibiy qismlari — maqsad, mazmun, shakl, metod, vosita va natija — o'zaro bog'liq holda tahlil qilinib, ularning integrativ xususiyati asoslab berildi. Modellash usuli orqali bo'lajak o'qituvchining zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarlik modeli ishlab chiqildi. Ushbu model kasbiy kompetensiyalar, motivatsion omillar, refleksiv faoliyat va innovatsion faollik kabi komponentlarni qamrab oladi [5].

Empirik usullar sifatida pedagogik kuzatuv, suhbat, anketa va faoliyat natijalarini tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Bu usullar orqali talabalarining kasbiy shakllanish jarayoni, ularning bilim va ko'nikmalari, mustaqil fikrlash darajasi hamda innovatsion faoliyatga tayyorligi o'rganildi. Pedagogik eksperiment elementlari orqali esa ishlab chiqilgan metodik yondashuvlarning samaradorligi tekshirildi.

Shu tariqa, tadqiqotda qo'llanilgan usullar majmuasi bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonini chuqur va ko'p qirrali tahlil qilish imkonini berdi hamda ilmiy asoslangan xulosalar chiqarishga zamin yaratdi.

Shu bilan birga, zamonaviy o'qituvchi shaxsida ijtimoiy mas'uliyat, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, tolerantlik, kreativlik va innovatsion fikrlash kabi sifatlar ham shakllangan bo'lishi zarur. Bu sifatlarni rivojlantirish esa ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish, talabalarining individual xususiyatlarini inobatga olish, ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirish orqali

amalga oshiriladi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy ta'lim tizimi uchun raqobatbardosh, yuqori malakali, innovatsion fikrlay oladigan o'qituvchilarni tayyorlash jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Shuning uchun bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning nazariy-metodologik asoslarini takomillashtirish, samarali pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish ilmiy tadqiqotlarning ustuvor vazifalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash — bu ko'p qirrali, murakkab va tizimli jarayon bo'lib, u ta'lim mazmunini yangilash, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, kompetensiyaviy modelni shakllantirish hamda shaxsga yo'naltirilgan ta'limni ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Ushbu jarayonning samaradorligi esa kelajak avlodning intellektual va ma'naviy salohiyatini belgilab beruvchi asosiy omillardan biri sifatida xizmat qiladi [6].

Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonida quyidagi ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi [13, 14, 15]:

- nazariy tahlil — pedagogik, psixologik va didaktik adabiyotlarni o'rganish;
- qiyosiy tahlil — milliy va xorijiy tajribalarni solishtirish;
- modellashtirish — bo'lajak o'qituvchining kasbiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish;
- pedagogik kuzatuv — ta'lim jarayonida talabalarning faoliyatini tahlil qilish;
- tizimli yondashuv — kasbiy tayyorgarlik jarayonini yaxlit tizim sifatida o'rganish.

Metodologik asos sifatida kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan va refleksiv yondashuvlar qabul qilindi. Ushbu yondashuvlar orqali bo'lajak o'qituvchining kasbiy rivojlanishi ko'p qirrali jarayon sifatida tahlil qilindi.

Natijalar (Results). Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayoni ko'p komponentli va bosqichma-bosqich rivojlanuvchi tizim ekanligini ko'rsatadi. Ushbu jarayonda eng muhim natija sifatida kasbiy kompetensiyalar tizimining shakllanishi qayd etildi. Aniqlanishicha, samarali tayyorgarlik quyidagi o'zaro bog'liq komponentlar negizida amalga oshadi: kognitiv (bilim), operatsion (ko'nikma va malakalar), motivatsion (kasbiy qiziqish va ehtiyoj) hamda refleksiv (o'z faoliyatini tahlil qilish) komponentlar [16].

Ta'lim jarayonida amaliyotga yo'naltirilgan yondashuvni joriy etish talabalarning kasbiy tayyorgarligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Xususan, keys-stadi, muammoli vaziyatlar, simulyatsion mashg'ulotlar va pedagogik amaliyotlar orqali talabalarda nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga tatbiq etish qobiliyati sezilarli darajada rivojlanadi. Bu esa ularning kelgusi kasbiy faoliyatiga moslashuvini tezlashtiradi [17].

Shuningdek, raqamli ta'lim muhitining joriy etilishi ham muhim natijalardan biri sifatida namoyon bo'ldi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish talabalarning mustaqil ta'lim olish faolligini oshirib, ularda axborotni izlash, tahlil qilish va qayta ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu esa raqamli kompetentlikning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Refleksiv faoliyatni tashkil etish orqali talabalar o'z kasbiy rivojlanishini anglash, o'z faoliyatini baholash va takomillashtirish imkoniyatiga ega bo'lishi aniqlandi. Natijada ularda o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyoj va mas'uliyat shakllanadi.

Umuman olganda, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash samaradorligi ta'lim jarayonining innovatsionligi, integrativligi va amaliyotga yo'naltirilganligi bilan bevosita bog'liqdir.

Bo'lajak o'qituvchilarni samarali tayyorlash quyidagi asosiy komponentlar negizida amalga oshirilishi lozim [1]:

1. Kasbiy kompetensiyalar tizimi shakllantirilishi. Bo'lajak o'qituvchida quyidagi kompetensiyalar rivojlantirilishi zarur:
 - metodik kompetensiya;
 - kommunikativ kompetensiya;
 - axborot-kommunikatsiya kompetensiyasi;
 - refleksiv kompetensiya;
 - innovatsion faoliyat kompetensiyasi.
2. Amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish. Ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot uyg'unligi ta'minlanganda talabalarda kasbiy mahorat shakllanadi hamda pedagogik amaliyotlar, keys-stadi, treninglar va simulyatsion modellar samaradorlikni oshiradi [10].
3. Raqamli pedagogika elementlarini joriy etish. Zamonaviy o'qituvchi raqamli muhitda samarali faoliyat yuritishi lozim. Shuning uchun [12]:

- onlayn ta'lim platformalaridan foydalanish;
- raqamli ta'lim resurslarini yaratish;
- multimedia texnologiyalarini qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.

4. Refleksiv faoliyatni rivojlantirish. Talabalar o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini anglash va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatiga ega bo'lishi lozim. Bu ularning kasbiy o'sishini ta'minlaydi.

Muhokama (Discussion). An'anaviy pedagogik ta'lim modellari zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob bermaydi. Chunki ular asosan bilimlarni reproduktiv o'zlashtirishga qaratilgan bo'lib, talabalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirish imkoniyatlarini cheklaydi.

Zamonaviy ta'lim paradigmasi esa o'qituvchining faoliyat subyekti sifatida rivojlanishini talab etadi. Bu esa ta'lim jarayonida faol, interaktiv va talabaga yo'naltirilgan usullarni qo'llashni taqozo etadi. Kompetensiyaviy yondashuv shu jihatdan ustuvor ahamiyat kasb etadi, chunki u talabalarni real hayotiy va kasbiy vaziyatlarga tayyorlashga xizmat qiladi [7, 8].

Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga kirib kelishi o'qituvchining rolini tubdan o'zgartirmoqda. Endi o'qituvchi axborot manbai emas, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi, maslahatchi va fasilitator sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa pedagogik ta'lim mazmunini qayta ko'rib chiqish va uni raqamli kompetensiyalar bilan boyitish zaruratini keltirib chiqaradi.

Integrativ yondashuvning qo'llanilishi esa fanlararo aloqadorlikni ta'minlab, talabalarning kompleks va tizimli fikrlashini rivojlantiradi. Refleksiv yondashuv esa o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilish va doimiy ravishda takomillashtirish imkonini beradi. Shu jihatdan, mazkur yondashuvlar o'zaro uyg'un holda qo'llanilganda eng yuqori samaradorlikka erishish mumkin [11].

Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida motivatsion omillarning ahamiyati yuqori ekanligi ko'rinadi. Agar talabada kasbiy qiziqish va ichki motivatsiya shakllanmagan bo'lsa, eng ilg'or metodlar ham kutilgan natijani bermasligi mumkin. Demak, ta'lim jarayonida talabalarning kasbiy o'zini anglashini shakllantirishga alohida e'tibor qaratish lozim.

An'anaviy ta'lim modellari zamonaviy talablarga to'liq javob bermaydi. Chunki ular asosan reproduktiv bilim berishga yo'naltirilgan bo'lib, talabalarda mustaqil fikrlash va innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishga yetarli imkoniyat yaratmaydi [9].

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar esa ta'lim jarayonini faol, interaktiv va talabaga yo'naltirilgan shaklda tashkil etishni taqozo etadi. Xususan, kompetensiyaviy yondashuv talabalarni real hayotiy vaziyatlarga tayyorlashga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi o'qituvchining rolini o'zgartiradi: u axborot manbai emas, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi va fasilitatorga aylanadi [11].

Pedagogik ta'limda integrativ yondashuvni qo'llash orqali fanlararo bog'liqlik ta'minlanadi, bu esa talabalarning kompleks fikrlashini rivojlantiradi. Refleksiv yondashuv esa o'qituvchining o'z faoliyatini tanqidiy baholash va takomillashtirish imkonini beradi.

Xulosa (Conclusion). Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash murakkab, ko'p bosqichli va tizimli jarayon ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Ushbu jarayon samaradorligi quyidagi asosiy omillar bilan belgilanadi: kompetensiyaviy yondashuvning izchil joriy etilishi, nazariya va amaliyotning integratsiyasi, innovatsion va raqamli texnologiyalardan foydalanish hamda refleksiv faoliyatning tashkil etilishi.

Shuningdek, bo'lajak o'qituvchining kasbiy shakllanishi uning shaxsiy sifatlari, motivatsiyasi va o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan tayyorligi bilan uzviy bog'liq ekanligi ko'rsatildi. Demak, pedagogik ta'lim tizimida nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki shaxsiy va kasbiy qadriyatlarni ham shakllantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Zamonaviy ta'lim sharoitida raqobatbardosh o'qituvchini tayyorlash uchun pedagogik ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish, innovatsion metodlarni keng joriy etish va talabalarning mustaqil, kreativ hamda refleksiv fikrlashini rivojlantirish ustuvor vazifa hisoblanadi. Ushbu yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish esa pedagogik ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash quyidagi ustuvor yo'nalishlar asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- kompetensiyaviy yondashuvni ta'lim jarayoniga to'liq joriy etish;
- nazariya va amaliyot integratsiyasini ta'minlash;
- raqamli pedagogika va innovatsion texnologiyalardan foydalanishni kengaytirish;
- talabalarda refleksiv va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;

– shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim muhitini shakllantirish.

Bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish jamiyatning intellektual taraqqiyotini ta‘minlovchi muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy o‘qituvchi — bu bilimli, innovatsion fikrlaydigan, raqamli kompetentlikka ega va doimiy o‘z-o‘zini rivojlantiruvchi shaxsdir. Ushbu sifatlarni shakllantirish esa pedagogik ta‘lim tizimining ustuvor vazifasi bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции как результат образования. – Москва: Издательство МГПУ, 2017. – 256 с.
2. Darling-Hammond L., Hyler M.E., Gardner M. Effective Teacher Professional Development. – Palo Alto: Learning Policy Institute, 2017. – 152 p.
3. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework for Teachers // Teachers College Record. – 2016. – Vol. 118(11). – P. 1–23.
4. OECD. Education 2030: The Future of Education and Skills. – Paris: OECD Publishing, 2018. – 45 p.
5. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2020. – 368 с.
6. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu). – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 95 p.
7. Rakhimov Z.T. Pedagogical Image and Its Necessity in Higher Education // World Scientific Research Journal. International Scientific Electronic Journal. – 2026. – Vol. 47. – Issue 1. – P. 179–184.
8. Raximov Z.T. Pedagogik ta‘limda imidjning zarurati // Ta‘lim innovatsiyasi va integratsiyasi. Xalqaro ilmiy elektron jurnal. – 2026. – 61-son, 2-to‘plam. – B. 58–64. Ta‘lim innovatsiyasi va integratsiyasi jurnali
9. Raximov Z.T. O‘quv motivatsiyasi tushunchasi va uning boshlang‘ich sinf o‘quvchilari faoliyatidagi o‘rni // Ta‘lim innovatsiyasi va integratsiyasi. Xalqaro ilmiy elektron jurnal. – 2026. – 61-son, 2-to‘plam. – B. 43–49. Ta‘lim innovatsiyasi va integratsiyasi jurnali
10. Слостенин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика: учебное пособие. – Москва: Академия, 2018. – 576 с.
11. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. – Москва: НИИ школьных технологий, 2019. – 816 с.
12. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология. – Москва: Академия, 2017. – 288 с.
13. Хуторской А.В. Компетентностный подход в обучении: научно-методическое пособие. – Москва: Эйдос, 2019. – 320 с.
14. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2020. – 338 p.
15. UNESCO. Rethinking Education: Towards a Global Common Good? – Paris: UNESCO Publishing, 2017. – 85 p.
16. Hargreaves A., O’Connor M.T. Collaborative Professionalism. – Thousand Oaks: Corwin Press, 2018. – 240 p.
17. Schleicher A. World Class: How to Build a 21st-Century School System. – Paris: OECD Publishing, 2018. – 297 p.